ТАҚРИЗ

Ба ӑвтореферати диссертатсияи Ҳомидзода Ҷонибек Убайд дар мавзуи «Таҳқиқоти ҳуқуқӣ-ҷиноятии ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.8. «Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ»

Дар шароити муосири рушди муносибатҳои байналмилалӣ ва афзоиши таҳдидҳои фаромиллӣ масъалаи ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ аҳаммияти махсус пайдо намудааст. Ҷиноятҳое, ки дар асоси конвенсияҳои байналмилалӣ пешбинӣ гардидаанд, имрӯз ба яке аз самтҳои асосии ҳамкории давлатҳо дар соҳаи мубориза бо ҷинояткорӣ табдил ёфтаанд. Мубрамии таҳқиқоти диссертатсионӣ оид ба ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ аз чанд ҷиҳати муҳимми илмӣ ва амалӣ бармеояд.

Аввалан, дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рушди босуръати муносибатҳои байналмилалӣ, шумора ва гуногуншаклии ҷиноятҳое, ки хусусияти фаромиллӣ доранд, афзоиш ёфта истодааст. Чунин ҷиноятҳо, аз қабили терроризм, гардиши ғайриқонунии маводи мухаддир, савдои одамон ва киберҷиноятҳо, на танҳо ба амнияти як давлат, балки ба суботи ҷомеаи ҷаҳонӣ низ таҳдид мекунанд. Аз ин рӯ, зарурати таҳқиқи амиқи ҳуқуқӣ-ҷиноятии онҳо ва такмили механизмҳои мубориза бо чунин ҷиноятҳо ба миён меояд.

Дуюм, ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ бо мавҷудияти санадҳои байналмилалӣ (конвенсияҳо, протоколҳо ва созишномаҳо) танзим карда мешаванд, ки давлатҳо ӯҳдадоранд меъёрҳои онҳоро ба қонунгузории миллӣ ворид намоянд. Аммо дар амал мушкилоти мутобиқсозии ин меъёрҳо, татбиқи самараноки онҳо ва бартараф намудани ихтилофоти ҳуқуқӣ ба назар мерасад. Ин ҳолат зарурати таҳқиқи илмии масъалаҳои мутобиқсозии ҳуқуқи миллӣ бо ҳуқуқи байналмилалиро тақозо мекунад.

Сеюм, дар амалияи ҳуқуқтатбиққунӣ мушкилоти муайян дар самти бандубасти чунин ҷиноятҳо, муайян намудани аломатҳои таркиби ҷиноят ва фарқгузорӣ аз дигар намудҳои ҷиноят ба миён меояд. Ин масъалаҳо метавонанд боиси нодуруст татбиқ гардидани қонун ва камсамар гардидани муқовимат бо ҷинояткорӣ гарданд.

Чорум, таҷрибаи байналмилалӣ нишон медиҳад, ки мубориза бо ҷиноятҳои конвенсионӣ танҳо дар доираи як давлат самарабахш буда наметавонад. Он ҳамкории зичи давлатҳо, мубодилаи иттилоот, ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва истифодаи механизмҳои ҳуқуқии байналмилалиро талаб менамояд. Аз ин лиҳоз,

таҳқиқоти диссертатсионӣ метавонад ба таҳияи пешниҳодҳои илмӣ ва амалӣ барои такмили чунин ҳамкорӣ мусоидат намояд.

Панҷум, дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон низ масъалаи мутобиқсозии қонунгузории миллӣ ба уҳдадориҳои байналмилалӣ ва тақвияти мубориза бо ҷиноятҳои фаромиллӣ аҳаммияти махсус пайдо кардааст. Бо дарназардошти мавқеи геополитикӣ ва омилҳои иҷтимоию иқтисодӣ, таҳқиқи масъалаҳои мазкур барои таъмини амнияти миллӣ ва рушди устувори ҷомеа муҳим арзёбӣ мегардад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, метавон хулоса намуд, ки таҳқиқоти ҳуқуқӣ-ҷиноятии ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ аҳамияти баланди назариявӣ ва амалӣ дошта, барои такмили қонунгузорӣ, баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва таҳкими ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти мубориза бо ҷинояткорӣ заминаи боэътимод фароҳам меорад.

Диссертатсия аз се боб ва ҳафт зербоб иборат буда, мантиқан бо пайдарҳамии илмӣ таҳия шудааст.

Дар боби якум муаллиф ба таҳлили мафҳумҳои бунёдӣ – «ҷиноятҳои конвенсионӣ», «ҷиноятҳои фаромиллӣ» ва «ҷиноятҳои байналмилалӣ» пардохтааст. Дар илм то ҳол дар мавриди фарқгузории дақиқи ин мафҳумҳо ягонагӣ вуҷуд надорад. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки меъёрҳои фарққунанда пешниҳод намояд, ки ин иқдом қобили дастгирӣ мебошад.

Боби дуюм ба масъалаи робитаи ҳуқуқи ҷиноятии миллӣ ва байналмилалӣ бахшида шудааст. Муаллиф ҳолати имплементатсияи меъёрҳои байналмилалиро дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил менамояд. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки гарчанде қонунгузории миллӣ дар як қатор самтҳо ба стандартҳои байналмилалӣ наздик шудааст, аммо дар самти ҳамоҳангсозии пурра, махсусан дар масъалаҳои механизми иҷро, камбудиҳо боқӣ мондаанд.

Боби сеюм хусусияти амалӣ ва таҳлилӣ дошта, ба масъалаҳои амнияти ҷамъиятӣ, экстремизм ва коррупсия равона шудааст. Муаллиф экстремизмро ҳамчун падидаи дорои хусусияти конвенсионӣ баррасӣ намуда, онро дар робита бо таҳдидҳои муосири амниятӣ таҳлил менамояд. Ин равиш ба воқеияти ҷаҳони муосир мувофиқ мебошад.

Диссертатсия дорои сатҳи кофии таҳлили илмӣ мебошад. Муаллиф аз сарчашмаҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, қонунгузории миллӣ ва адабиёти илмӣ истифода намудааст.

Навгонии илмии диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки ҷиноятҳои конвенсионӣ ҳамчун як гурӯҳи мустаҳкам ва алоҳидаи ҷиноятҳои

байналмилалӣ баррасӣ шуда, ҷойгоҳи онҳо дар низоми ҳуқуқи ҷиноятӣ муайян карда мешавад.

Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар самтҳои зерин истифода шаванд:

- такмили қонунгузории ҷиноятии миллӣ;
- рушди ҳамкории байналмилалӣ дар мубориза бо ҷиноятҳои фаромиллӣ;
- истифода дар раванди таълимии муассисаҳои ҳуқуқшиносӣ;
- таҳияи тавсияҳои амалӣ барои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ.

Дар баробари дастовардҳои назаррас, диссертатсия аз баъзе маҳдудиятҳои методологӣ ва мундариҷавӣ низ холӣ нест, ки такмили минбаъдаро тақозо менамоянд. Аз ҷумла:

1. Таҳлили муқоисавии қонунгузории давлатҳои хориҷӣ то андозае маҳдуд анҷом дода шудааст. Муаллиф бештар ба шарҳи меъёрҳои ҳуқуқи миллӣ ва санадҳои байналмилалӣ таваҷҷуҳ зоҳир намуда. имкониятҳои таҳлили амиқтари таҷрибаи кишварҳои пешрафтаро пурра истифода накардааст. Дар шароити таҳқиқи ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ, ки табиатан фаромиллӣ мебошанд, истифодаи васеи усули муқоисаи давлативу ҳуқуқӣ метавонад барои ошкор намудани моделҳои самараноки ҳуқуқтатбиқкунӣ, муайян кардани бартарӣ ва камбудиҳои низомҳои гуногуни ҳуқуқӣ ва таҳияи пешниҳодҳои асоснок аҳаммияти калидӣ дошта бошад.
2. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ то андозае норасоии таҷрибаи мушаххаси амалияи судӣ ба мушоҳида мерасад, ки метавонистанд хулосаҳои назариявиро тақвият бахшанд. Гарчанде муаллиф ба таҳлили меъёрҳои ҳуқуқӣ ва мавқеи назариявӣ такя кардааст, ворид намудани парвандаҳои воқеии судӣ, аз ҷумла таҷрибаи миллӣ ва байналмилалӣ, имкон медод, ки самаранокии татбиқи меъёрҳо дар амал равшантар нишон дода шавад, мушкилоти ҳуқуқтатбиқкунӣ ошкор гарданд ва хулосаҳо хусусияти боз ҳам амалигардонидашуда пайдо намоянд.

Бо вуҷуди ин, зикр намудани чунин камбудиҳо арзиши умумии илмии таҳқиқотро коҳиш намедиҳад, балки бештар ба сифати самтҳои такмилёбӣ баромад намуда, метавонанд дар идомаи корҳои илмии муаллиф ва рушди минбаъдаи таҳқиқоти марбут ба ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Диссертатсияи Ҳомидзода Ҷонибек Убайд таҳқиқоти анҷомёфта ва мукаммал дар соҳаи ҳуқуқи ҷиноятӣ ба ҳисоб меравад. Он дорои арзиши

назариявӣ ва амалӣ буда, ба рушди илми ҳуқуқшиносӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат мекунад.

Бо дарназардошти сатҳи илмӣ, навгониҳои бадастомада ва аҳаммияти амалии таҳқиқот, диссертатсияи мазкур ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионӣ ҷавобгӯ мебошад.

Диссертатсияи Ҳомидзода Ҷонибек Убайд дар мавзуи «Таҳқиқоти ҳуқуқӣ-ҷиноятии ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ сазовори баҳодиҳии мусбат буда, барои ҳимоя тавсия дода мешавад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Ҳомидзода Ҷонибек Убайд дар мавзуи «Таҳқиқоти ҳуқуқӣ-ҷиноятии ҷиноятҳои дорои хусусияти конвенсионӣ» ба бандҳои 31, 33, 34, 35-и Тартиби доданӣ дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.8 Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Муқарриз,
Муовини ректор оид ба корҳои таълими
Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон
дар ноҳияи Рашт, номзади илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, дотсент Зокирзода З.Х.

Суроғаи муқарриз:
Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025, ноҳияи Рашт,
ш. Навобод, кӯчаи К. Хуҷандӣ
Тел. корӣ: (8) 313121101; 988-55-45-75.
E-mail: zafar.khayrullozoda@mail.ru

Имзои Зокирзода З.Х.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон
дар ноҳияи Рашт Шодизода Н.М.
«04» май 2026 с.

Суроға:
Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт,734025, ноҳияи Рашт,
ш. Ғарм, кӯчаи Э. Муҳиддин-63,
Тел. корӣ: (8) 313121103.
E-mail: dot.rasht@mail.ru